

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра теоретичної і практичної філософії імені професора Й. Б. Шада

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи
Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

_____ 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**«ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»**

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

галузь знань 29 Міжнародні відносини

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження
Вченою радою філософського факультету

30.06 2021 року, протокол № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ,
доктор філософських наук, доцент, завідувач
кафедри теоретичної і практичної філософії імені
професора Й. Б. Шада ХНУ імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри теоретичної і практичної філософії
імені професора Й. Б. Шада
Протокол № 16 від 30.06 2021 року

Завідувач кафедри

Олег ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми "Міжнародні
економічні відносини"

Гарант освітньо-наукової програми

Олена ДОВГАЛЬ

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету
міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Протокол № 1 від 26 серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Філософські засади та методологія наукових досліджень» складена відповідно до програми підготовки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» кваліфікації доктор філософії з міжнародних економічних відносин.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Філософія становить підґрунтя для будь-якої наукової діяльності. Сучасний науковець має бути людиною гуманітарно розвинутою, що можливо завдяки зверненню до взірців інтелектуальної діяльності людини, які представляє розвиток світової філософської думки. Філософія формує базове уявлення щодо засад буття, міжлюдських відносин, підіймає питання про сенс існування, шляхи розвитку історії людства, методологічні проблеми науки. Розвиток сучасної науки загалом і соціогуманітарних наук зокрема пов'язаний з розширенням цехових дисциплінарних меж, формуванням міждисциплінарних підходів. Звернення до філософії має допомогти вченому проблематизувати теоретико-методологічні засади своєї дисципліни, розширити предметне поле дослідження. Власне філософія допомагає вченому, викладачу, працівнику будь якої галузі орієнтуватися в досить складних проблемах розвитку науки.

Метою курсу є поглиблення знань з філософії та методології наукових досліджень, актуальних філософських та методологічних проблем теорії соціального/гуманітарного пізнання та шляхами їх розв'язання. на рівні, який відповідав би вимогам підготовки докторів філософії.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – формування та розвиток у здобувачів програмних компетентностей, необхідних для розв'язання ними актуальних проблем дослідницько-інноваційної, професійної та викладацької діяльності у сфері міжнародних економічних відносин та відображення їх у власному науковому дослідженні:

ЗК 1. Здатність до набуття універсальних навичок дослідника: пошуку, систематизації і синтезу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність формувати системний науковий світогляд, проявляти креативність, продукувати і приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 4. Здатність демонструвати культуру наукового усного і писемного мовлення державною та іноземними мовами при оформленні наукових та академічних текстів, демонстрації результатів наукових досліджень у ході дискусій та наукової полеміки.

СК 5. Здатність здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

СК 6. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу, визначати тенденції та особливості процесу євроінтеграції України, виявляти сучасні проблеми, формулювати відповідні висновки, пропозиції та рекомендації щодо їх вирішення, формувати прогнози та перспективні напрямки його подальшого розвитку.

1.3. Кількість кредитів – 5.

1.4. Загальна кількість годин – 150.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
16 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
14 год.	-
Самостійна робота	
120 год.	142 год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких результатів навчання:

РН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, уміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв'язанні поставлених завдань.

РН 5. Демонструвати лідерські якості, навички міжособистісної взаємодії, вміння працювати в команді дослідників, ефективно спілкуватися на професійному та соціальному рівнях, дотримуючись принципів наукової етики.

РН 6. Знати систему вищої освіти в Україні, специфіку професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи; використовувати законодавче та нормативно-правове забезпечення вищої освіти, сучасні засоби і технології організації та здійснення освітнього процесу, різноманітні аспекти виховної роботи зі студентами, інноваційні методи навчання. Критично оцінювати власні наукові розробки при впровадженні у навчальний процес.

РН 7. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

РН 9. Володіти аналітичним мисленням та методиками систематизації інформації обробки великих масивів даних, оцінювання та прогнозування економічних та соціальних явищ.

РН 11. Здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах як українською, так і іноземними мовами.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Філософські засади наукового мислення

Тема 1. Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки

Що таке філософія? Проблема визначення предмета і місця філософії. Філософська проблематизація людського буття. Філософування як запитування людини про саму себе. Філософія як «духовні вправи». Як можлива філософія? Філософія як співможливість істин. Філософські засади університетської освіти/науки. Філософія та епістемологія.

Тема 2. Античні філософські підстави європейської освіти і науки

«Грецьке диво» – причини і наслідки. Грецька філософія як оволодіння космосом (натурфілософія і космологія від іонійських шкіл до пізніх стоїків). Формування

раціоналістичних пізнавальних практик. Природа і роль античного раціоналізму в становленні західного мислення. Філософія в структурі античного суспільства: політичний і педагогічний вимір філософії.

Розділ 2. Актуальні проблеми методології соціально-гуманітарного пізнання

Тема 3: Сциентистські–позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії

Методологія науки як рефлексія методів. Посткласичні характеристики науковості. Сучасний методологічний редукціонізм: антропологізація науки. Верифікація, емпірична та логічна верифікація. Соціокультурна обумовленість наукового знання в постпозитивістських побудовах: принцип фальсифікації К. Поппера та методологічного анархізму П. Феєрабенда. Сучасні філософсько–методологічні проекти науки, раціональності і знання. Структуралізм як альтернатива гуманітаризації науковості. Методологічні стратегії сучасної аналітичної філософії. Рефлексія методології гуманітарних наук. Номотетичні та ідеографічні науки. Методологічний зсув від відкриття законів суспільства до «виробництва»/«конструювання» соціального» та «генеалогії». Методологічні програми гуманітаризації соціального знання: культурцентризм, аксіологізація, діалогізм.

Тема 4. Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»

Філософема трансцендентального суб'єкта як основа філософування класичного Заходу. Феноменологія: концептуальний порядок, метод, операційність. Феноменологічні засади соціально-гуманітарного пізнання. Фундаментальна онтологія Мартіна Гайдеггера: проблематизація людського буття. «Лінгвістичний поворот» (linguisticturn): трансформації філософського осмислення мови. Три стежки лінгвістичного повороту (герменевтика, лінгвістичний структуралізм, аналітична традиція). Герменевтична перспектива у філософії і соціально-гуманітарних науках. Від класичної герменевтики німецької історичної школи до сучасної філософської герменевтики. Феноменологія та герменевтика. Герменевтика та деконструкція.

Тема 5. Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. ХХ ст.: від структуралізму до постструктуралізму

Лінгвістичні підстави структуралістської методології (Ф. де Соссюр, Е. Бенвеніст, К. Леві-Строс). «Твір», «текст» і «інтертекст» (Р. Барт). Генеалогічний метод М. Фуко. Робота символічної структури (Ж. Дельоз). Наратологія: філософія, історія та література. Деконструкція, деконструктивізм.

Розділ 3. Особливості розуміння сучасного суспільства

Тема 6. Соціальна філософія

Філософське осмислення розвитку суспільства: культура, політика, економіка Соціальні онтології і специфіка соціальних закономірностей. Теоретико-методологічні проблеми осмислення суспільства. Архаїчне суспільство. Класичне суспільство. Модерн. Модерн 1. (Post) Модерн 2. Соціальна структура архаїчного та класичного суспільства. Соціальна структура модерну та його основні етапи. Сучасне розвинуте суспільство: різні підходи до його розуміння. Концепція «іншого» («другого») модерну.

Тема 7. Філософія політики і проблеми сучасної демократії

Перспективи і проблеми розвитку демократичного суспільства. Сучасна філософія і методологія політики. Світ-системний аналіз І. Валлерстайна. Динаміка циклів світової гегемонії. Процедурна теорія демократії М. Вебера і Й. Шумпетера. Дебати елітистів та плюралістів в сучасній демократичній теорії. Радикальна демократична критика ліберальної демократії (Ю. Хабермас та Ш. Муфф).

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
л		с	інд	ср	л		с	інд	ср	
<i>Розділ 1. Філософські засади наукового мислення</i>										
Тема 1. Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	20	2	2		16	20	1			19
Тема 2. Античні філософські підстави європейської освіти і науки	23	2	2		19	23	1			22
Усього за розділом 1	43	4	4		35	43	2			41
<i>Розділ 2. Актуальні проблеми методології соціально-гуманітарного пізнання</i>										
Тема 3. Сциентистсько-позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії	21	3	2		16	21	1			20
Тема 4. Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	22	3	2		17	22	1			21
Тема 5. Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму	21	2	2		17	21	1			20
Усього за розділом 2	64	8	6		50	64	3			61
<i>Розділ 3. Особливості розуміння сучасного суспільства</i>										
Тема 6. Соціальна філософія	21	2	2		17	21	1			20
Тема 7. Філософія політики і проблеми сучасної демократії	22	2	2		18	22				20
Усього за розділом 3	43	4	4		35	43	1			40
Усього годин	150	16	14		120	150	8			142

4. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	2
2.	Тема 2. Античні філософські підстави європейської освіти і науки	2
3.	Тема 3. Сциентистсько-позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії	2
4.	Тема 4. Буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	2
5.	Тема 5. Методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму	2
6.	Тема 6. Соціальна філософія	2
7.	Тема 7. Філософія політики і проблеми сучасної демократії	2
	Разом	14

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Розкрити предмет філософії та її місце у житті людини і структурі університетської освіти/науки	16	19
2.	Проаналізувати античні філософські підстави європейської освіти і науки	19	22
3.	Проаналізувати сциентистсько-позитивістський напрямок у сучасній європейській філософії	16	20
4.	Обговорити буття і мова: феноменологія, герменевтика і «лінгвістичний поворот»	17	21
5.	Розкрити методологічний зсув у гуманітарних науках др. пол. XX ст.: від структуралізму до постструктуралізму	17	20
6.	Обговорити соціальну філософію	17	20
7.	Розкрити філософію політики і проблеми сучасної демократії	18	20
Разом		120	142

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – взаємодія між викладачем і аспірантом, під час якої відбувається передача та засвоєння знань, умінь і навичок від викладача до аспіранта, а також самостійної та індивідуальної роботи аспіранта. При проведенні визначених планом видів занять використовуються такі методи:

1. Під час викладення навчального матеріалу:
 - словесні (бесіда, пояснення, розповідь, інструктаж);
 - наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження);
 - практичні (вправи, практичні роботи, дослідні роботи).
2. За організаційним характером навчання:
 - методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
 - методи контролю та самоконтролю у навчанні;
 - бінарні (поєднання теоретичного, наочного, практичного) методи навчання.
3. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедукційні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Засвоєння теми (**поточний контроль**) контролюється на семінарських заняттях відповідно до конкретних цілей, **проміжний контроль** – на семінарських підсумкових заняттях або виконанням практичних завдань за темами курсу.

Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки аспірантів: виконання практичних завдань за темами курсу; тестові завдання; письмова форма заліку.

Поточний контроль:

- оцінювання ступеню активності аспірантів та якості їх виступів з доповідями та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях;
- оцінювання творчих індивідуальних завдань (реферат);
- перевірка рецензій філософських джерел;
- підсумковий контроль (залік/екзамен);
- перевірка розуміння аспірантами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопичені знання та вміння.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин.

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль, самостійна робота							Залік	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Індивідуальне завдання	Разом	
5	5	5	5	5	5	5			40
5 балів за виконання завдань за кожною темою							25	60	

Примітка. Отримання протягом семестру 20 балів і виконане індивідуальне завдання є необхідними умовами допуску аспіранта до підсумкового семестрового контролю.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

Критерії оцінювання навчальних досягнень аспірантів

Знання аспірантів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- **«90–100» (відмінно)** – аспірант міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;
- **«70–89» (добре)** – аспірант добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладення теоретичного змісту або при аналізі практичного;
- **«50–69» (задовільно)** – аспірант в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
- **«0–49» (незадовільно)** – аспірант не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується у першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Адо П. Духовные упражнения и античная философия / П. Адо ; [пер. с франц.]. М.; СПб.: Степной ветер; Коло, 2005. 448 с.
2. Альтюссер Л. Ленин и философия. М., 2005. – С. 71-77, 87-91.

3. Аналитическая философия / Под ред. М. В. Лебедева, А. З. Черняка. М.: ИПК РУДН, 2006. 622 с.
4. Аналитическая философия: Становление и развитие (антология) / Общ. ред., сост. и вступ. ст. А. Ф. Грязнова. М.: Дом интеллектуальной книги, Прогресс-Традиция, 1998. 528 с.
5. Ахутин А.В. Античные начала философии / А.В. Ахутин. С-Пб.: Первая Академическая типография «Наука», 2007. 782.
6. Бадью А. Манифест философии. СПб., 2003.
7. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности: Трактат по социологии знания / Пер. с англ. Е. Руткевич; Моск. филос. фонд. М.: Academia-Центр; Медиум, 1995. 323 с.
8. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Главы II, III, IV: «Новые тенденции в общей лингвистике», «Сосюр полвека спустя», «Понятие структуры в лингвистике». М.: УРСС, 2002. 448 с. С. 33 - 66.
9. Барт Р. «Структурализм как деятельность», «Смерть автора», «От произведения к тексту» // Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика : пер. с фр. / Р. Барт. сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. М. : Прогресс, 1989. 616 с.
10. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. М.: Академия, 1999.
11. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну. / Пер. с нем. В. Седельнику и Н.Фёдоровой; Посл. А.Филишова. М.: Прогресс-Традиция, 2000. 384 с.
12. Бетти, Эмилио. Герменевтика как общая методология наук о духе / Пер. с нем.: Е. В. Борисов. М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2011. 144 с.
13. Валлерстайн И. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. / Пер с англ. П. М. Кудюкина под общей ред. Б. Ю. Кагарлицкого. – СПб.: Университетская книга, 2001. 416 с.
14. Валлерстайн И. Миросистемный анализ: Введение / пер. Н. Тюкиной. М.: Издательский дом «Территория будущего», 2006. 248 с.
15. Вебер М. Избранное. Образ общества / Пер. с нем. М.: Юрист, 1994.
16. Вебер М. Политические работы, 1895—1919 = *Gesammelte Politische Schriften*, 1895—1919 / Пер. с нем. Б. М. Скуратова; послесл. Т. А. Дмитриевой. М.: Праксис, 2003.
17. Вельш В. Наш постмодерный модерн. Київ: Альтерпрес, 2004.
18. Гадамер, Г.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики / Пер. с нем.; общ. ред. и вступ. ст. Б. Н. Бессонова. М.: Прогресс, 1988. 704 с.
19. Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии // Гегель Г.В.Ф. Сочинения: В 14 т. М.-Л., 1932. Т. 9. С. 6-56. (Предварительные замечания об истории философии. Введение в историю философии).
20. Герменевтика и деконструкция. Санкт-Петербург, 1999.
21. Греческая философия: в 2 т. / [М. Канто-Спербер, Дж. Барнз, Л. Бриссон и др.]; под ред. М. Канто-Спербер [пер. с фр. В.П. Гайдамака]. М.: Греко-латинский кабинет Ю.А. Шичалина, 2006. Т.1. 499 с.
22. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. М.: Искусство, 1972. 318 с
23. Гидденс Э. Устроение общества: Очерк теории структуриации. М.: Академический проект, 2003. 528 с.
24. Делез Ж. По каким критериям узнают структурализм? // Делез Ж. Пруст и знаки. Статьи / Ж. Делез; пер. с фр., редакция и предисловие Е. Г. Соколова. СПб.: Алетейя, 1999. – С. 133 - 174.
25. Делез Ж., Гваттари Ф. Что такое философия? / Пер. с фр. С. Зенкина. М.: Академический Проект, 2009. – С. 6-18.
26. Зайцев А.И. Культурный переворот в Древней Греции VIII–V вв. до н. э. / А.И. Зайцев. Л.: Издательство Ленинградского университета, 1985. 208 с.
27. Ильин И. Постструктурализм. Деконструктивизм. Постмодернизм. М., 1996. 256 с.
28. Иноземцев В.Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы. М.: Логос, 2000. 302, [1] с.
29. Кант И. Спор факультетов // Кант И. Сочинения: в 8 т. .7. М.: Чоро, 1994. – С. 57-136.
30. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура / Пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана. М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.

31. Калдор М. Новые и старые войны. Организованное насилие в глобальную эпоху. М.: Дело, 2015. 416 с.
32. Косиков Г. К. «Структура» и/или «текст» (стратегии современной семиотики) // Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму / Косиков Г. К.; пер. с фр., составление и вступительная статья Г. К. Косикова. М.: Прогресс, 2000. 536 с. – С. 3 - 48.
33. Кун Т. Структура научных революций. М.: «АСТ», 2003. 605 с.
34. Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна. М.: Издательство «АЛТЕЙЯ», С-Пб., 1998.
35. Лосев А.Ф. Античный космос и современная наука // А.Ф.Лосев. [Соч. в 9-и томах, т.1]: Бытие - Имя – Космос. М.: Мысль, 1993. 875 с.
36. Марру А.-И. История воспитания в античности. / Анри-Иреней Марру: [пер. с франц.]. М.: Греко-латинский кабинет Ю.А. Шичалина, 1998. 422 с.
37. Молчанов В.И. Понятие трансцендентальной субъективности в феноменологии Э.Гуссерля. Вильнюс, 1983.
38. Новая философская энциклопедия. М., 2010.
39. Петров М.К. Самосознание и научное творчество. Р.-на-Дону: Изд. РГУ, 1992. 272 с.
40. Поппер К. Логика научного исследования: Пер. с англ. / Под общ. ред. В. Н. Садовского. М.: Республика, 2005. 447 с.
41. Прокопенко В.В. Философская пайдея и Платоновский вопрос / В.В. Прокопенко. Харьков: Монограф СПДФЛ Чальцев А.В. 2012. 322 с.
42. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности / Н. Пьеге-Гро; общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова; пер. с фр. М.: Изд-во ЛКИ, 2008. 240 с.
43. Рассел Б. История западной философии. Р.-на-Дону., 1998. (Введение).
44. Реале Дж., Антисери Д. Философия от истоков до наших дней. Т 4. От романтизма до наших дней. С-Пб., 1997.
45. Райнерт Э. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными. М.: Изд. дом Гос. Ун-т – Высшая школа экономики, 2011.
46. Рорти, Р. Философия и зеркало природы / Пер. с англ.; науч. ред. В. В. Целищев. Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1997.
47. Современная западная философия. Энциклопедический словарь. М., 2009.
48. Степин В.С. История и философия науки: Учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук. М.: Академический Проект; Трикста, 2011. 423 с.
49. Тоффлер Э. Третья волна. М.: АСТ, 2010. 784 с.
50. Тоффлер Э. Революционное богатство. М.: АСТ, 2007. 576 с.
51. Фейерабенд П. Наука в свободном обществе / Пол Фейерабенд; пер. с англ. А.Л. Никифорова. - М.: АСТ: МОСКВА, 2010. 378 с.
52. Фейерабенд П. Прощай, разум / Пол Фейерабенд; пер. с англ. А.Л. Никифорова. М.: АСТ: Астрель, 2010. 477, [3] с.
53. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы / Пер. с фр. В. Наумова под ред. И. Борисовой. М.: Ad Marginem, 1999.
54. Фуко М. Безопасность, территория, население. Курс лекций, прочитанных в Колледже де Франс в 1977—1978 уч. году / Пер. с фр. Ю. Ю. Быстрова, Н. В. Сусллова, А. В. Шестакова.- СПб.: Наука, 2011. 544 с.
55. Фуко М. Рождение биополитики. Курс лекций, прочитанных в Колледже де Франс в 1978—1979 уч. году / Пер. с фр. А. В. Дьяков. СПб.: Наука, 2010. 448 с.
56. Фурс В. Социально-критическая философия после «смерти субъекта» / Сочинения. В 2 т. Т. 1. Вильнюс: ЕГУ, 2012. 434 с.
57. Фурс В.Н. Философия незавершенного модерна Юргена Хабермаса. Минск: Эконом-пресс, 2000. 222 с.
58. Фурс В.Н. «Критическая теория позднего модерна» Энтони Гидденса. // Социологический журнал, 2001. – No 1. – С. 44-73.
59. Хабермас Ю. Демократия. Разум. Нравственность. М.: Academia, 1995. 245 с.

60. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Пер. с нем. под ред. Д. В. Скляднева, послесл. Б. В. Маркова. СПб.: Наука, 2000. 380 с.
61. Хабермас Ю. Политические работы. М.: Праксис, 2005. 368 с.
62. Хабермас Ю. Ах, Европа. Небольшие политические сочинения, XI. М.: Весь мир, 2012. 160 с.
63. Хайдеггер, М. Бытие и время / Пер. с нем. В. В. Библихина. М.: Ad Marginem, 1997. Переизд.: СПб.: Наука, 2002; М.: Академический проект, 2010.
64. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики // Хайдеггер М. Время и бытие. М., 1994. С. 327-345.
65. Хайдеггер М. Что это такое – философия? // Вопросы философии. – 1993. – № 8.
66. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма М.: Новости, 1992.
67. Херрманн Ф.-В. фон. Понятие феноменологии у Хайдеггера и Гуссерля. Минск, 2000.
68. Человек. Наука. Цивилизация. К семидесятилетию академика В. С. Стёпина. М.: Канон+, 2004. 816 с.
69. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Предисл. и общ. ред. В. С. Автономова. М.: Экономика, 1995. 540 с
70. Эко У. Отсутствующая структура. Введение в семиологию. ТОО ТК «Петрополис», 1998.

Додаткова

- Зотов А.Ф. Современная западная философия. М., 2001.
- Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Т. 4. От романтизма до наших дней. СПб., 1997.
- Рьод В. Шлях філософії: ХІХ–ХХ ст. К: Дух і Літера, 2010. 368 с.
- Бабушкин В.У. Феноменологическая философия науки. М., 1985.
- Виндельбанд В. Избранное. Дух и история. М. 1995.
- Виндельбанд В. История философии. Киев, 1997.
- Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К., 2000.
- Гадамер Х.-Г. Истина и метод. М., 1988.
- Гайденко П.П. Научная рациональность и философский разум. М., 2003.
- Герменевтика: история и современность. М., 1985.
- Григорьян Б.Т. Неокантианство. М., 1962.
- Гумбольдт В. фон, Язык и философия культуры. М., 1985. 450 с.
- Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию // ВФ. 1992. № 7.
- Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философия. // ВФ. 1986. № 6.
- Гуссерль Э. Логические исследования. Картезианские размышления. Мн., М., 2000.
- Гуссерль Э. Собрание сочинений. Т.1. (Феноменология внутреннего сознания времени). М., 1994.
- Гуссерль Э. Феноменология. // Логос. 1991. № 1.
- Делез Ж. Различие и повторение. СПб., 1998.
- Деррида Ж. Шпоры: стили Ницше // Философские науки. 1991. № 2 – 3.
- Дильтей В. Собрание соч. в 6-ти т. Т.1. Введение в науки о духе. М. 2000.
- Дильтей В. Собрание соч. в 6 т. Т. 3. Построение исторического мира в науках о духе. М., 2004.
- Ильин В.В. Теория познания. Социальная эпистемология. Социология знания. М.: Академический проект; Гаудеамус, 2014.
- Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. М.: Логос, 2000.
- Кассирер Э. Познание и действительность. СПб., 1912.
- Коммуникация в современной науке. Сборник переводов. / Сост., общая редакция и вступительная статья Э. М. Мирского, В.П. Садовского. М., 1976.
- Конт О. Курс положительной философии. СПб., 1899-1900. Т. 1-2.
- Конт О. Дух позитивной философии. СПб., 1906. (Р/на Д., 2003).
- Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т.1. // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения / Изд. 2-е. М., 1960. Т.23.

- Маркс К. К еврейскому вопросу // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения / Изд. 2-е. М., 1955. Т.1. С. 382-413.
- Маркс К. Тезисы о Фейербахе // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. М., 1955. Т.3. С. 1-4.
- Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения / Изд. 2-е. М., 1955. Т.3. С. 11-544.
- Мах Э. Основные идеи моей естественно-научной теории познания и отношение к ней моих современников // Новые идеи в философии. Сб.2. СПб., 1912.
- Мах Э. Познание и заблуждение. Очерки по психологии исследования. М., 1909. (М., 2003).
- Милль Дж.С. Огюст Конт и позитивизм. СПб., 1906.
- Милль Д.С. Система логики силлогистической и индуктивной. М., 1900.
- Молчанов В. И. Время и сознание. Критика феноменологической философии. М., 1988.
- Ницше Ф. Сочинения: В 2-х тт. М., 1991.
- Пирс Ч. Избранные философские произведения. М., 2000.
- Пуанкаре А. О науке. М., 1990.
- Рассел Б. Человеческое познание: его сфера и границы. М., 2000. 464 с.
- Риккерт Г. Границы естественнонаучного образования понятий. СПб., 1903.
- Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. СПб., 1911.
- Риккерт Г. Философия истории. СПб., 1908. Спенсер Г. Классификация наук. М., 1897.
- Спенсер Г. Опытты научные, политические и философские. Т. 1-2. СПб., 1899-1900. (Мн., 1998).
- Хайдеггер М. Европейский нигилизм // Хайдеггер М. Время и бытие. М., 1993. С. 63-176.
- Шелер, М. Избранные произведения. М., 1994.
- Christman J. Social and Political Philosophy. A contemporary introduction. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2002.
- Handbook of Contemporary European Social Theory / Edited by G. Delanty. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2006.
- Sandmeyer. B. Husserl's constitutive phenomenology: its problem and promise. New York, London: Routledge Taylor & Francis Group, 2009.
- The Twentieth Century To Quine and Derrida / Edited by W.T. Jones, R.J. Fogelin. Harcourt Brace Company, 1997.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Навчальні програми кафедри теоретичної і практичної філософії імені професора Й.Б. Шада: http://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/tpf_program.html
2. Електронна бібліотека Abus: <http://abuss.narod.ru/>
3. Цифрова бібліотека з філософії: <http://filosof.historic.ru/>
4. Філософія та атеїзм: електронна бібліотека: <http://books.atheism.ru/new/>
5. Бібліотека Гумер – гуманітарні науки: <http://www.gumer.info/>
6. Електронна бібліотека Платонанет: <http://platonanet.org.ua/>
7. Сайт журналу «Філософська думка»: <http://journal.philosophy.ua/news> 8. <http://jstor.org>